

Ἐνστάσεις.

Απαντῶσι τινὲς πρὸς τὸν ῥηθέντα προσεχῶς λόγον, διαιρουῦτες ἐπὶ τῆς σχέσεως τὸ Ἐν, καὶ τὸ, Πρὸς, καὶ Φασί. κατὰ μὲν τὸ, Ἐν, μὴ ἀναφεῖσθαι ἐν τῇ ὑποκειμένῳ τῷ χέσει, ἀναφεῖσθαι μὲντοι τῷ χέσει ἐν τῇ ὑποκειμένῳ κατὰ τὸ, Πρὸς, δηλαδή κατὰ τὸ πρὸς ἕτερον ἀναφεῖσθαι. διὸ καὶ μεταβάλλεται τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὸ, Πρὸς, διδόντων.

Ἀπάντησις.

Αλλ' οὗτοι τῇ τοιαύτῃ τῆς σχέσεως διαιρίσει ὑποτιθέμενοι δοκοῦσι τὸ γένος ἀντιδιαιρούμενον, καὶ ἀντιδιασελλόμενον τοῦ οικείου εἶδους, ἄπερ ἀδύνατον. τὸ γὰρ Ἐν, τυπῆσι τὸ ἐν ἑτέρῳ ὑπάρχειν, γενικὸν ἐστὶν ἐπὶ τῆς σχέσεως, καθὼς τοῖς λοιποῖς κοινωνεῖ συμβεβηκόσι. τὸ δὲ Πρὸς, διαφορὰ ἐστὶ τῆς αὐτῆς σχέσεως, διαιροῦσα τὸ, Ἐν, ὡς κοινὸν γένος, ἐσσωσῶσα ἐπ' αὐτοῦ (1) σχέσιν.

Καὶ παρὰ ταῦτα, εἰμὴ μόνῃ τῇ πρὸς ἕτερον ἴδεται τῷ χέσει οὐσιῶσαι φασίν, ὡς ὁ ἀποδοθεὶς αὐτῆς λόγος διαφανοῦται, πρῶτον μὲν ἀντιφέρονται τῇ φιλοσόφῳ τῇ τοιαύτῃ ὑπογραφῇ τῆς σχέσεως ταῖς λέξεσιν ὑποδιδακότες. εἶτα καὶ τὸ λεγόμενον αὐτοῖς (εἰ τοῦτο ἐνοοῦσιν) ὅτι τῆς σχέσεως τὸ εἶναι, ὁλόκληρον ἐν τῇ πρὸς ἕτερον ἀναφεῖσθαι σωμίσθηκε, μάχεται τῇ κοινῇ λόγῳ τῶν Πρὸς τι, ὧν τὸ ὑπάρχειν, ἐσυπάρχειν λέγεται εἶναι.

Καὶ παρὰ ταῦτα ὁμοίως ἔπεται; τὸ σωμαχθὲν τῇ ἐπιχειρήματι, τῷ χέσει δηλαδή μηδὲν ἕτερον ἐν τοῖς οὐσιν εἶναι, παρὰ τὸ ὑποκείμενον, καὶ ἀναφερόμενον πρᾶγμα. εἰ γὰρ μὴ ἐν ἑτέρῳ ἢ χέσει ἐστὶ, δηλαδή ἐν τῇ οὐσίᾳ, οὐκ ἔσται συμβεβηκός, καὶ ἀκολουθῶς, οὐδὲ ὅλως ὄν.

Διαιρισμὸς τοῦ ζητουμένου.

Οἱ προτιθέντες τῆς δαίπερας δόξης λόγοι, καὶ τοι πιθανότατος ἐχόμενοι, καὶ οὐδὲ ραδίως λύσιμοι εἶναι δοκοῦντες, οὐδὲν ἦττον οὐ παντάπασιν ἔχονται ἀληθείας, διὸ καὶ πολλὰ ἔφονται ἀποπα τοῖς βου-

II 2 λα

(1. Τοῦ γένους χέσει, ἢ τοῦ εἶδους.)

λομένοις τὸ ποιῶν δόγμα συζηῆσαι. δοθέντος γὰρ τύπου, τὴν χέσιν μηδὲν εἶναι τῶν ὄντων, οὔτε ἐκτὸς ἐπινοίας ἐν τοῖς οὐσιν ὑπάρχειν, οὐ μόνον τὸ γένος τῶν Πρὸς τι ἀναιρεθήσεται τῶν ὄντων, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος τοῦ Ποιεῖν ἅμα καὶ Πάχειν, καὶ πρὸς τοῦτοις αἱ λοιπαὶ τέσσαρες κατηγορίαι, ἃ πάντα μετατινῶν χέσεων θεωρεῖται, καὶ καταλειφθήσεται τὰ πάντα γένη τοῦ ὄντος, Οὐσία δηλονότι, Ποσὸν, καὶ Ποιόν.

Διάτοι τούτο, δὴλογώτερον ἐγνωσάμενον ἀδίκως διορίσασθαι. Ὅτι οὐ ταυτὸν ἔστι ζητεῖν ἐν τοῖς οὐσιν, ἄπολύτον τι καὶ ἀχρειόν, καὶ χετικόντι ὄν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἐν τοῖς οὐσιν ὑπάρχει, ἢ κατ' αὐτό, ἢ ἐν ἑτέρῳ. τούτο δὲ οὐ ζητητέον εἰ ἐν ἑτέρῳ ἐστίν, ἀλλ' εἰ πρὸς ἕτερον ἐστίν ἐν τοῖς οὐσι. πᾶσα γὰρ ἡ τῆς χέσεως οὐσία, ἐν τῇ πρὸς ἕτερον ἀναφέρεται σωζέσθαι, κατὰ τὸν δοθέντα λόγον τῷ φιλοσόφῳ περὶ αὐτῆς. ἔθρον καὶ ἀναγκάως ἀπαιτεῖ εἰς σύστασιν ἑαυτῆς, σωύπαρξιν πολλῶν, τῷτε ὑποκειμένου δηλαδὴ καὶ ἀναφερομένου πράγματος, καὶ προσέτι τοῦ ἔρου εἰς ἐν ἀναφέρεται. ὣν καὶ τοῖ ἐκατέρων ἡ χέσις ἐξήρηται, ἐν ταῖς ἑτέρῳ μέντοι (δηλαδὴ τῷ ὑποκειμένῳ) ἐννοεῖται, οἷον ἐνυπάρχειν. ὃ καὶ παρωνύμως ἀπὸ τῆς χέσεως λέγεται, καὶ κατ' ἐκείνῳ τὸ τοιοῦτον εἶναι ἔχει, ὡς περ καὶ ἀπὸ τῶν ἐπιλοίπων εἰδῶν, τὰ ὑποκείμενα ἐν οἷς ὑπάρχει παρωνύμως τε λέγεται, καὶ (1) κατ' ἐκεῖνα τοιοῦτον, ἢ τοιοῦτον σωύσαται (2) ἕκαστον.

Ἐκεῖνο μέντοι τῶν ἄλλων, ὅσα ἐν ὑποκειμένῳ ὑπάρχει, ἡ χέσις διεκλύσθη, ὅτι οὐκ ἐνυπάρχει τῷ ἰδίῳ ὑποκειμένῳ εἰδοποιούσα τούτο, καὶ οἷον μορφούσα, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον μόνον ἀναφέρουσα. καὶ ὡς περ ἐκεῖνα ἀδύνατον ἐν τοῖς οὐσιν εἶναι, μὴ ὅποσουῦ μορφουῦντα τὸ ἐν ὧ ἕκαστον ὑπάρχει ὑποκείμενον, οὔτως ἀδύνατον τὴν χέσιν ἐν τοῖς οὐσι γενέσθαι, μὴ πρὸς τι ἕτερον ἀναφέρουσαν τὸ ὑποκείμενον ὧ συμβέβηκεν. ἔθρον μὴ διωαμένη τὸ ἴδιον ὑποκείμενον ἀναφέρειν, μὴ ὄντος τοῦ πρὸς ὃν ἀνακτέον ἐστίν ὄρου, οὐδ' ὅλως εἶναι δύναται ἡ χέσις, λείποντος. δηλαδὴ τοῦ πρὸς ἐν ἢ ἀναφορὰ ὄρου, οὐ τθέντος τίθεται ἡ χέσις, καὶ ἀναιρεθήντος, σωαναίρεται, μηδὲ μιᾶς γινομένης μεταβολῆς ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τῶν ὄρων, τῷ καταλειπομένου μετὰ τὴν σχέσηιν, ἢ (3) πρὸπάρχοντος τῆς.

(1) Ταῖς εἰδη. (2) Ὑποκείμενον. (3) Ὁ πατήρ δὴλον ὅτι ἐνυπάρχει τῆς χέσεως τοῦ ἑαυτοῦ κατὰ ἀνθρώπου, ὁ δὲ ἑαυτοῦ μετῴνυπάρχει ὡς ἀνθρώπου, ὅθρον οὐδεμίᾳ μεταβολῇ φησι γίνεται τοῦ ἑτέρου τῆς ὄρων, εἴτε τοῦ ἐνυπάρχοντος εἴτε τοῦ μετῴνυπάρχοντος, ἀναιρεθείσης τῆς χέσεως.

τῆς σχέσεως. καὶ τοῦτο δὲ λέγεται. ἢ γὰρ σχέσις (ὡς ἐν τῷ Ε τῶν Φυσικῶν λέγεται,) οὐ κατὰ κίνησιν ἰδίαν παράγεται, ἀλλὰ κατὰ μεταβολὴν ἑτέρου τινός. οὐ γὰρ ἐστὶν ἡ σχέσις ἀπόλυτόν τι, καὶ ἄχρητον ἐν τοῖς οὖσιν, ἀλλὰ εὐθείαι ἀπολύτου τινός πρὸς ἕτερον ἐν τοῖς οὖσιν, ὅθεν οὐδὲ παραγωγῆς ἰδίας δέεται, ἀλλ' εἶδους τινός παραγωγῆ σωμαφαίνεται, διὰ τὴν σωμαφείαν, ἢ ἔτυχεν ἔχον τὸ παραχθὲν εἶδος, μετὰ τινος ἑτέρου προϋπάρχοντος. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ προϋπάρχον εἶδος ἀπολύειν ἄρχεται, πρὸς τὸ ἤδη παραχθὲν εἶδος ἀντιτρόπως, δίχα τινός ἐν αὐτῇ μεταβολῆς. καὶ τοῦτο πραγματικῶς, καὶ οὐ κατ' ἐπίνοιαν, διὰ τὴν πραγματικὴν, καὶ μὴ κατ' ἐπίνοιαν σωμαφείαν, ἢ ἔτυχεν ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, τὰ ρηθέντα εἶδη ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων πρὸ τῆς ἡμετέρας ἐπινοίας.

Ἀμέλειτοι περὶ τῆς παραγωγῆς καὶ οὐσίας τῶν σχέσεων, καὶ ὅπως ἀντιδιασέλλονται τῶν σφῶν αὐτῶν ὑποκειμένων, ληπτέον σωμαφείας ταυτί. Πρῶτον μὲν ὅτι ἐν τοῖς πρὸς τι οὐδὲ μία ἐστὶ κίνησις, ὡς ὁ Φιλόσοφος διορίζειται. Δεύτερον οὐδὲ κατ' αὐτὴν ἡ σχέσις παράγεται, ἀλλὰ συμπάγεται τῇ παραγωγῇ τοῦ ἰδίου ὑποκειμένου, διὰ τὴν σωμαφείαν ἢ ἔτυχεν ἔχον πρὸς ἕτερόν τι. Τρίτον οὐτε ἐπιγινομένη προσίθησι τί ἀπόλυτον τοῖς ἀναφερομένοις πράγμασιν, οὐτε ἀπογινομένη ἀναρεῖ τί τῶν αὐτῶν, ἀλλ' ὁ τούτοις ἐπιφέρει, ἢ σχέσις ἐστὶν ἀναφερομένη διὰ τὸν παραχθέντα ὅρον. Ἔστι δὲ ἡ τοιαύτη σχέσις ἐν τοῖς οὖσι πράγματι, καὶ οὐκ ἔργον τῆς ἡμετέρας ἐπινοίας. τὸ δὲ εἶναι τὴν σχέσιν πραγματικῶς ἐν τοῖς οὖσιν, οὐ τοῦτο οἰητέον, ὅτι ἐστὶ τί ἀπόλυτον ἐν τοῖς οὖσιν, ἀλλ' ὅτι τὸ ὑποκείμενον ταύτης, πράγματι ἐν τοῖς οὖσιν ἐστὶ, καὶ ἡ ἀπόλυσις τούτου πρὸς τὸν σύζυγον ὅρον πράγματι ὁμοίως θεωρεῖται, διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ὑπάρχουσαν πραγματικὴν σωμαφείαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἀντιδιασέλλεται πράγματι τοῦ ἰδίου ὑποκειμένου ἐν τοῖς οὖσιν ἡ σχέσις. ὅτι ἡ τοιαύτη τούτων ἀπόλυσις, πράγματι ἐστὶν ἐν τοῖς οὖσι τῶν λόγων τῆς εἰρημονίας σωμαφείας, οὐδὲ ἐστὶ τῆς οὐσίας τοῦ ἀναφερομένου πράγματος ἢ σχέσις. ἐκεῖνο γὰρ ἀπόλυτόν τι, αὐτὴ δὲ ἀπόλυσις μόνη πρὸς ἕτερον, ὡς διὰ τοῦ ἀποδοθέντος λόγου ὁ Φιλόσοφος ἐδήλωσε, καὶ τῶν λόγων διενέλωχε τῆς ἰδίου ὑποκειμένου. Ἐπὶ παραδείγματος κείθω ἡ ὁμοιότης. ἢ τις οὐδὲν ἀπόλυτον προσίθησιν ἐπιγινομένη φέρε εἰπεῖν τῇ λευκότητι, οὐτε ἀναρεθεῖσα ἀναρεῖ τί ἀπόλυτον ταύτης, οὐδὲ παράγεται κατ' ἑαυτὴν ἢ ὁμοιότης, ἀλλὰ συμπάγεται. ὑπάρχοντος γὰρ λευκοῦ τινός, ἕτερον ἅμα λευκὸν παραχθὲν ἀπολύει

πραγ-

πραγματικῶς πρὸς τὸ ἤδη προὔπαρχον. ἅμα γὰρ συμπαραίγεται τοῦ
 πρὶ ἢ πρὸς τὸ ὑπάρχον ἤδη λεκτὸν σωματεια, ἥτις ἐστὶν ἐνώσις εἰδητι-
 κὴ ἐν λεκτότητι, αὕτη δὲ πράγματι πάντως ἐν τοῖς οὐσι, διὸ καὶ πραγ-
 ματικῶς ἀλλήλοις σωματεια τὰ ὑπάρχοντα λεκτὰ σώματα. Ἐστὶ τοι-
 χαροῦ ἢ τοιαύτη σχέσις τῆς ὁμοιότητος, οὐδὲ ἕτερον ἐν τοῖς οὐσιν, ἢ
 αὕτη ἢ λεκτέτης, ἥπερ ἀπονόθει πρὸς ἕτερον λεκτὸν, μεθ' οὗ σωμα-
 πτεται πρὸ λόγου τῆς εἰδητικῆς ταυτότητος. Ἐστὶ δὲ πράγματι ἐν τοῖς
 οὐσι, καὶ πραγματικῶς ἀντιδιασελλομένη τοῦ ἀναφερομένου πράγμα-
 τος, δι' ἧς εἴρηται αἰτίας, ὅτι τὸ μὲν ἀπόλυτον τι ἐστὶν, ἢ δὲ σχέσις
 ἀπόθεσις μόνη πρὸς ἕτερον, καὶ πρὸ λόγου ἀλλήλων διενυόχαστον. ἕτε-
 ρος γὰρ ὁ τῆς σχέσεως ὀριστικὸς λόγος, καὶ τοῦ ὑποκειμένου. Ὅτι
 δὲ ἢ κατὰ τὸν ὀριστικὸν λόγον διαίρεσις τῆς ὄντων, εἴστινα διάζωξιν
 γενικῶς τῆς κατηγοριῶν ἀπόθεσις, καὶ ὅτι αἱ σχέσεις ἰκανῶς ἔχουσιν εἰς
 οἰκείου γένους συμπλήρωσιν ἐν τοῖς οὐσι, δήλον ἐστὶν ἐκ τῆς τοῦ Ποι-
 εῖν, καὶ Πάσχειν κατηγορίας, ἃ μὲν πρὸ λόγου διενυόχασιν. μία τις
 ἄμφω κινήσις ὄντα, καὶ ἀπὸ τῆς λοιπῶν τοῦ ὄντος γενῶν παρὰ τὰ πρῶ-
 τα τρία, Οὐσίαν, Ποσόν τε, ἔ Ποιόν, ἀπόλυτα καὶ ἄχεται τυχαίοντα.

Λύσις τῶν ἀντικειμένων λόγων.

Λοιπὸν ἤδη καὶ πρὸς τοὺς ἐκτεθείτας λόγους τῆς δειτέρας δόξης
 ἀπαντήσαι. Πρὸς μὲν οὖν τὸ πρῶτον ἰσχυρὰ φασὶ τῆς σχέσε-
 ως οὐδεμίαν εἶναι αἰτίαν, οὔτε καθ' αὐτὸ, οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς, οὐκ
 ἀποδέκτεον τὸ λεγόμενον. ἔστι γὰρ ταύτης αἰτίον, ὑφ' οὗ ὁ σύζυγος ὅρος
 παρῆκται. σωματεια γὰρ ὡς εἴρηται ἢ οὐσία τῆς σχέσεως πρὸ εἶναι
 τοῦ πρὸς ὃν ἀπονόθει ὅρου.

Ἐν οἷς δὲ κατασκευάζοντες τὴν ἐλάττω φασὶ, πρὸ πολλῶν
 ἐτῆ ὑπάρχοντι λεκτῶ μηδὲν προστίθεσθαι, νεωστὶ γεγονότος ἑτέρου λεκ-
 τοῦ, (καίτοι οὐδὲν ἦτον σχετικῶς ἀναφερομένου τοῦ προὔπαρχοντος
 λεκτοῦ, πρὸς τὸ γεγονὸς ἀρτίως) ῥητέον, προστίθεσθαι μὲν μηδὲν ἀ-
 πόλυτον πρὸ προὔπαρχοντι λεκτῶ, προσγίνεσθαι μόντοι ἐκείνω ὁ πρὸς
 ἐν ἀναφέρεται ὅρος. οὐ ἀδύνατον εἶναι τὴν σχέσιν. καὶ οὐ τεθέντος
 ἀναγκαίως τὸ προὔπαρχον λεκτὸν ἀναφέρεται πρὸς αὐτὸν, διὰ τὴν εἰ-
 δητικὴν ταυτότητα, ἢ καὶ οἰανοῦ ἑτέραν σωματεια, καθ' ἑνὸς πρὸς ἄλ-
 ληλα εἶναι τὰ σχετικὰ, ὃν ἕτερον καὶ πρὸ προὔπαρχοντι ἀειδμῶ
 ἢ μο-

ἢ μονὰς προσείσα, ἔ κατ' οὐδὲν μεταβάλλουσα τοῦ κειμένου ἀριθμοῦ τὰς μονάδας, ἄποτελεῖ ἕτερον ἀριθμοῦ εἶδος ἐν αὐταῖς.

Πρὸς τὸ δεύτερον ῥητόν, ὅτι ἡ σχέσηις ἐστὶ συμβεβηκός. καὶ πρὸς τὴν δεικνύει ὅτι οὐκ ἐστὶ ἐν ὑποκειμένῳ, ἀπαρτητόν. Ὅτι ἡ σχέσηις καίτοι πραγματικὴ οὐσα ἀπόνδσις πρὸς ἕτερον, οὐ μόνον ἐστὶν ἀπόλυτον κατ' ἑαυτὴν, δηλονότι κενωμένη τοῦ ἀναφερομένου πράγματος. ὅθεν οὐδὲ κατ' ἑαυτὴν ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν ὡς ἀπόλυτον, ἀλλὰ τῆς λόγῳ τοῦ ἀναφερομένου πράγματος, ὃν τρόπον αἱ σχέσεις ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι πιφύκασι. Τὸ δὲ ἀναφερόμενον πρᾶγμα ἐπὶ πράγματι, καὶ οὐ κατ' ἐπίνοιαν πρὸς ἕτερον ἄποιδεῖται, καὶ ἡ ἀπόνδσις τούτου, οὐκ ἀπεικότως πραγματικὴ λέγεται. μὴ οὐσα δὲ τῆς οὐσίας τοῦ ἀναφερομένου πράγματος, ἐστὶ καὶ λέγεται συμβεβηκός.

Πρὸς τὸ τρίτον οὐ παραδεικτόν ἐστὶ τὸ λεγόμενον, ὅτι οὐδὲν προστίθῃσι τῆς ἀναφερομένης ἐπιγνομένης ἢ σχέσις. εἰ γὰρ καὶ μηδὲν ἀπόλυτον προστίθῃσιν, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τὸ ἀναφίρειται καὶ ἄποιδεῖται πρὸς ἕτερον ἐκείνῳ προσοικεῖσιν, αἰσαύτως καὶ ἄπογνομένη ἀφαιρεῖται τοῦ αὐτοῦ τὸ αὐτὸ, τὸ πρὸς ἕτερον δηλαδὴ ἀναφίρειται. ἀφαιρεῖ γὰρ τὸν ὅρον πρὸς ὃν ἐτύγχανεν οὐσα ἢ ἀναφορὰ, καὶ ἀπόνδσις.

Ἐν οἷς δὲ φασὶν ὅτι μὴ μεταβάλλει τούτο ἢ προσγίνεται, ἢ ἀπογίνεται ἢ σχέσηις, ὁμοίως ῥητόν. ὅτι οὐ μεταβάλλει μὲν τούτο, κατὰ τι ἀπόλυτον ὄν, μεταβάλλει δὲ καὶ τὴν ἀναφορὰν, καὶ ἀπόνδσιν.

Ἡ δὲ πρὸς τὸ τρίτον ἐπιχείρημα γνομένης ἐνστάσις, καὶ ἡ πρὸς τὴν αὐτὴν ἀπάντησις ἡμῖν ἐκ ἀντίκειται. οἷτινες ἐπὶ τῆς σχέσεως τὴν διττὴν οὐ προσιέμεθα ἐννοίαν, ὡς εἶναι ταύτης, τὸ μὲν ἐν ἄλλῳ ὑπάρχειν, τὸ δὲ πρὸς ἕτερον ἀναφίρειται, ἀλλ' οὐσιώδαι φημὲν τὴν σχέσηιν μόνῃ τῇ πρὸς ἕτερον ἀποιδεῖται, ἐρανίζεσθαι δὲ τὸ ἐν ἄλλῳ εἶναι, τῆς λόγῳ τοῦ ἀναφερομένου πράγματος. ὃν τρόπον ἐνυπάρχειν αἱ σχέσεις πιφύκασι τῇ οὐσίᾳ.

Διαίρεσις κοινοτέρα τῆς σχέσεως.

Τὸν νεώτερον πολλοὶ τὴν σχέσηιν τελεῶς διανέμειν οἰώθασιν.

Τὴν μὲν εἶναι τίθενται οὐσιώδη κατ' ἑαυτὴν ἢ τῆς πρὸς τι κατηγορία σιωπῆσιν, ὅθεν καὶ κατηγορικὴν ταύτην ἄποκαλοῦσι. Τὴν δὲ κατὰ τὸ λέγεσθαι ὀνομάζουσι, περὶ ἧς ὁ Φιλόσοφος ἐν τῇ πρώτῃ

τῷ μέρει τοῦ περὶ τῆς Πρὸς τι κεφαλαίου διαείσατο. Τρίτον παρὰ ταῦτα τιθέασι τὴν σχέσιν, ἡ δὲ αὐτοὶ διαβατικῶς καλοῦσιν, ὅτι καὶ πολλῶν, ἢ ἔκ πάντων διαβαίνει τῆς τοῦ ὄντος γῆρας, καὶ ἐπὶ πάντων καταδραῖται οἷά ἐστι ταῦτα. πᾶν ὅτι οὐκ ἐστὶν, ἢ τοιοῦτον ἐστὶ, ἔκ αὐτῆς δὲ ἡ οὐσία, ἔκ οἰκείας φύσεως ἀναφέρεται πρὸς τὸ θεῖον καὶ ἀκτιστον τῆς ὄντων πέφυκε, καθότι ἐξήρηται τούτου (ὅσα παρὰ) κατὰ τὸ εἶναι, καὶ τὸ ἐνεργεῖν.

Ἐστὶ τὸ συμβεβηκὸς ἐπὶ τὴν οὐσίαν ἀναφέρεται, ἐφ' ἧς ὑπάρχειν καὶ σώζεσθαι πέφυκε. καὶ ἡ ὕλη ὁμοίως πρὸς τὸ εἰδοποιουῦν εἶδος, καὶ αἱ δυνάμεις πᾶσαι, καὶ ἕξεις ἐπὶ τὰ σφῶν αὐτῆς ἀντικείμενα φυσικῶς ἀναφέρονται, καὶ πολλὰ ἄλλα, ἐφ' ὧν αἱ σχέσεις πράγματι πάντως ἐστὶ, καὶ οὐ κατ' ἐπινοίαν. οὐ μέντοι εἰσὶν αἱ διαβατικαί, οἷαι αἱ καταπραγμαί. αὐταὶ γὰρ ἐπὶ πλείους ἐκτείνονται κατηγορίας. οὔτε μὲν εἰσὶν οἷαι αἱ κατὰ τὸ λέγεσθαι. ἐκεῖναι γὰρ ἄπὸ μόνῃς τῆς ἡμετέρας ὀπνοίας τὸ εἶναι ἔχουσιν, αἷται δὲ πραγματιώδεις εἰσὶ πᾶσαι ὡς εἴρηται.

Ἀναίρεσις τῆς ἐκτεθείσης διαίρεσεως τῶν πρὸς τι.

Ἡ Ἐκτεθείσα τῆς πρὸς τι διαίρεσις, διὰ πολλὰ φαίνεται ἀδόκιμος. Πρῶτον ἐν οἷς φασὶ τὴν ἀναφορὰν τῆς κατὰ τὸ λέγεσθαι πρὸς τι, μὴ εἶναι ἐν τοῖς οὐσίαν, ἀλλὰ πλάσμα μόνον τῆς ἡμετέρας ὀπνοίας. ἡ δὲ ἐπιστήμη καὶ ἀδῆσις, γάσις τε, καὶ κλίσις, καὶ ἕσ' ἄλλα, ἐν τῷ ἀριθμῷ τῆς κατὰ τὸ λέγεσθαι πρὸς τι ὁ Φιλόσοφος ἔταξε, καὶ μὴ φανταζομένων ἡμῶν, μηδὲ διανοουμένων, τὸ πρὸς ἕτερον λέγεσθαι ἔχουσιν. ὡς τε πρόδηλον ὅτι ἐν τοῖς οὐσίαν ὑπάρχουσιν αἱ κατ' ἐκεῖνα σχέσεις, πρὸ τῆς ἡμετέρας ἐπινοίας.

Δεύτερον εἰ τὰ ἀπαριθμηθέντα τῷ Φιλοσόφῳ, ἐν τοῖς κατὰ τὸ λέγεσθαι πρὸς τι, ἀπόλυτα μόνον εἴη ὄντα, καὶ μηδεμίαν ἀπόδοσιν πρὸς ἕτερον ἔχοισαν ἔκ οἰκείας φύσεως, μάταιον ἀντὶ ταῦτα καὶ νοεῖν, καὶ λέγειν πρὸς ἕτερον. οὐδὲν γὰρ ἐκώλυε ταῦτα ὡς ἀπόλυτα ὄντα ἐννοεῖν τε, καὶ ἐρμηνεύειν. ἕκασον γὰρ τῆς ὄντων ἐνδέχεται καὶ νοεῖν καὶ λέγειν, ἢ πρὸς τὸν ὄν, δίχα παντὸς ἄλλου, ἐκτὸς τῆς ἐκείνου οὐσίας ὑπάρχοντος.

Ἀναίρεσις τοῦ τρίτου μέρους τῆς διαρρέσεως.

Αλλ' οὐδὲ ἂν φασὶν οὗτοι διαβατικὰ χετικά, ἀληθεῖς τινὸς ἔχειν δοκοῦσι. λέγοντες γὰρ αὐτοὶ τὰ διαβατικὰ ταῦτα χετικά, κατ' οὐσίαν εἶναι χετικά, καὶ ἕξ οικείας φύσεως, δυτόχως αὐτὶς ἔροιο, ὁπῶσποτε ἐκλαμβάνουσι τὸ κατ' οὐσίαν εἶναι χετικά. Ἡ γὰρ τὴν οὐσίαν ἐκείνων φιλήν χεσιν οἰοντα εἶναι, ἢ ἕτερον τι ὄντα, καὶ ἕτερας τατιύμα κατηγορίας, καὶ πρὸς ἕτερον ἄμα λέγεσθαι πεφύκασιν. Ἀλλ' εἰ τὸ δῶτερον φαῖν, ὑπὸ τὰ πρὸς τι τὰ κατὰ τὸ λέγεσθαι, ταῦτα προφανῶς ἀνάξουσι. τοιαῦτα γὰρ τὰ κατὰ τὸ λέγεσθαι πρὸς τι, ὡς δέδεικται. Τὸ δὲ πρῶτον φαῖναι, παντάπασιν ἄλογον φαίνεται. τὰ γὰρ παρηγομένα κατ' αὐτὸ πάντα ὑπὸ τοῦ πρώτου τῶν ὄντων, ἀπόλυτα εἶπιν ὄντα, κατὰ φύσιν οικείαν ἕκαστον ὑπάρχοντα. οὐκ ἄρα ἐσδέχεται ταῦτα φιλὰς χεσεις εἶναι. καὶ τὸ ἐπόμῃον προφανές. τὰ γὰρ ἀπόλυτα κατ' οὐσίαν ὄντα, τῶν κατ' οὐσίαν χετικῶν ἀντιδιασέλλονται ἕξ οικείας φύσεως. ἢ δὲ οὐσία, καὶ τὰ λοιπὰ ἕσα παρὰ τὴν χεσιν, ἀπόλυτα φύσει τυγχάνουσι ὄντα. ἢτε γὰρ οὐσία ἐπὶ τῶν κτισμάτων ἀπόλυτον τι ἐστὶ, καὶ τὰ συμβεβηκότα ἢ τοιαῦτα, ἀπόλυτον τι σημαίνουσιν. ὁμοίως αὖτε ἕξεις, καὶ δυνατόμεις ἐνεργητικαὶ, ἀπόλυτον τι εἶσιν ἐν τοῖς οὐσι, καὶ οὐ φιλαὶ μόνον χεσεις. εἴτε αὐτὰ τὰ εἶδη τῶν ὄντων φαίμεν εἶναι ταύτας, εἴτε οὐ ποιότητος ἐκείναις παρεπομνάς, καὶ ἐπικλήτους, ἀδιώκτον (1) ἄρα ταῦτα, χεσεις φιλὰς εἶναι κατ' αὐτὰ.

Διορισμὸς τοῦ ζητουμένου.

Διορίσειν τοιγαροῦν ἡμῖν, τὰ μὲν χετικά ἄπερ αὐτοὶ φασὶ διαβατικὰ, οὐδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ κατὰ τὸ λέγεσθαι χετικά, ὡς ἡ κοινὴ τῶν ἀρχαιοτέρων δόξα πρεσβύει, καὶ οἱ γνησίως φιλοσοφοῦντες μετὰ τὸ φιλοσόφου ἀποδέχονται. Ἀλλὰ καὶ ὁ φιλόσοφος ἐδίδαξεν ἐπὶ τῆς λέξεως, διὰ τε τῆς ἀποδοθείσης ὑπογραφῆς, καὶ οἷς προεχειρίσασθαι παραδείγμασι, τὰ κατὰ τὸ λέγεσθαι Πρὸς τι ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἔχειν τὴν πρὸς ἕτερον ἀπόνδουσιν, καὶ ἀναφορᾶν, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἐπινοίας.

(1) Οὐδὲν οὔτε οὐσία, οὔτε ποσόν, ἢτε ἕξις, ἢτε ποιότης, ἐστὶ φιλή χεσις, ἀλλὰ φησὶν ματα ἀπολελυμένα φησὶν, εἴτε πρὸς ἕτερον ἀνιφέρεται.

ροίας. μᾶλλον δὲ καὶ τὴν ὑπογραφήν, δι' ἧς τὰ κατὰ τὸ λέγεσθαι Πρὸς τι δηλοῦται, καὶ τοῖς κατὰ τὸ εἶναι χετικαῖς προσήκειν φησὶ, καίτοι μὴ ἀντιστρέφουσι. Πάντα (1) γὰρ τὰ πρὸς ἕτερον ὄντα, καὶ πρὸς ἕτερον λέγεται, οὐ μὲν πάντα τὰ πρὸς ἕτερον λεγόμενα, καὶ εἰςὶ πάντως πρὸς ἕτερον. Καὶ τοῦτο παραίνει ὁ Φιλόσοφος, ὅτι πολλά τῶν ἑτέρας πεπλεγμένων κατηγορίας, χετικῶς πρὸς ἕτερον ἀναφέρεται, οἷά που καὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας τὸ πτερόν πρὸς τὸ πτερωτόν, καὶ ἡ κεφαλὴ πρὸς τὸ κεφαλωτόν.

Ἐκ τῶν εἰρημύων ἀμέλειται τρία ταῦτα κατὰ τὴν διδασκαλίαν συνάγεται τῷ Φιλοσόφῳ. Πρῶτον ὅτι τὰ κατὰ τὸ λέγεσθαι χετικά, ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς τυγχάνουσιν ὄντα χετικά, οὐ κατὰ τὸ εἶναι μέντοι, ἀλλ' ὡς εἴρηται κατὰ τὸ λέγεσθαι. Δεύτερον ὅτι τὰ παρὰ τοῖς νεωτέροις λεγόμενα χετικά διαβατικά, μηδὲν διερυνώχε τῶν κατὰ τὸ λέγεσθαι χετικῶν. Καὶ Τρίτον ἐπὶ πᾶσι τούτοις, ὅτι τὰ χετικά κεικότερον, διχῶς διανέμεται, εἰς τὰ κατὰ τὸ λέγεσθαι χετικά, καὶ εἰς τὰ κατὰ τὸ εἶναι.

Ὅποια εἰςὶ τὰ χετικά κατὰ τὸ εἶναι, ἕ ὅπως τῶν κατὰ τὸ λέγεσθαι χετικῶν διαφέρουσι.

Σχετικά κατὰ τὸ εἶναι ἐκεῖνα εἰσὶν, ὧν τῇ προσηγορίᾳ προηγουμένως καὶ καθ' αὐτὸ χέσις δηλοῦται ψιλῆ, οἷον ὁ Πατήρ, καὶ ὁ υἱός, δοῦλος καὶ δεσπότης, διπλάσιον, ἡμισυ, καὶ πολλά ἄλλα. Τῇ δὲ τῶν κατὰ τὸ λέγεσθαι χετικῶν προσηγορίᾳ (καίτοι πρὸς ἕτερον λεγόμενον,) ἀπόλυτον τι σημαίνεται προηγουμένως καὶ καθ' αὐτὸ. ὅθεν οὐδὲ κατὰ τὸ εἶναι λέγεται χετικά. καὶ περ τῆς τύπων πρὸς ἕτερον ἀπονόσεως, πραγματικῆς οὐσίας καὶ οὐ κατ' ἐπίνοιαν, κατὰ δεύτερον λόγον ἢ χέσις σημαίνεται. Ἀπολύτων γὰρ ὄντων τῶν κατὰ τὸ λέγεσθαι χετικῶν, οὐ δύναται νοηθῆναι, οὔτε μὲν δηλωθῆναι, δίχα τῆς πρὸς ἕτερον ἀπονόσεως, διὸ οὐδὲ κατ' ἐπίνοιαν εἰςὶ χετικά, ὡς εἴρηται. καίτοι τῆς ἐκείνων οὐσίας ἀπολύτως οὐσίας, καὶ οὐκ ἐν χέσει ψιλῆ θεωρουμένης. οἷον τὸ πάχον προσσημαίνει μὲν χέσιν πραγματικῶν πρὸς τὸ ποιουῦν, ὡς περ καὶ ἀντιστρόφως, τὸ ποιουῦν πρὸς τὸ πάχον, οὐδέτερον μέντοι ἐστὶ χέσις ψιλῆ καθ' αὐτὸ. Ἐστὶ δὲ ἡ πρὸς ἀλλήλα τύπων ἀναφορὰ καὶ ἀπὸνόσις, παράγ.

(1) Ἦτοι πάντα τὰ κατὰ τὸ εἶναι χετικά καὶ κατὰ τὸ λέγεσθαι πάντως, οὐ μὲν δὲ ἐκ αἰτίας αὐτῆς τὰ κατὰ τὸ λέγεσθαι δηλαδὴ καὶ κατὰ τὸ εἶναι.

259

φράγματι, ἢ οὐ κατ' ἐπίνοιαν, ὅτι ὡς ἀληθῶς ἐν τοῖς οὐσι πρὸ τῆς ἡμετέρας ἐπινοίας, τὸ μὲν ποιεῖ εἰς τὸ πάχος, τὸ δὲ πάσχον ὑπὸ τοῦ ποιουῦτος πάσχει.

Ἑτέρα διαίρεσις τῶν Πρὸς τι κατὰ τὸν Φιλόσοφον.

Πραγματιωδέστερα δὲ καὶ ἐπισημονικωτέρα τῆς Πρὸς τι διαίρεσις κενύεται παρὰ τῆς πάλαι καὶ νῦν φιλοσόφουσι, ἥτις τριμερῆς ἀποδίδεται, κατὰ τὴν τρίτην τῆς ὑποκειμένων, εἴην βάσεων διαφορᾶ· ἢ καὶ σωηδέστεροις ὀνόμασι δηλοῦσθαι εἴωθε παρὰ τοῖς σχολαστικοῖς πύτε ἀριθμοῦ, ἐνεργείας τε, καὶ μέξου. Ταύτῃ δὲ παρεληφθέντα πάντες ὁμολογοῦσιν ἀπὸ τοῦ Φιλοσόφου ἐν τῇ Δ. τῆς Μεταφυσικῶν κεφαλῇ περὶ τῆς Πρὸς τι, εἴθε ὁ Φιλόσοφος τριχῶς διαιρῶν τὰς σχέσεις φαίνεται. τὰς μὲν γὰρ κατ' ἀριθμὸν φησὶ λέγεσθαι, τὰς δὲ κατὰ δύαμιν, εἴτ' οὐ κατ' ἐνεργείαν, ἢ παρὰ ταῦτα τρίτον τίθεται γένος, ἐφ' οὗ θάτερον μὲν τῆς σχετικῶν πρὸς ἕτερον λέγεται, τὸ δὲ τούτου σύζυγον οὐ λέγεται πρὸς ἐκεῖνο, ὅτι οὐκ ἐστὶν ἀφ' ἑαυτοῦ σχετικόν, ἀλλ' ὅτι θάτερον λέγεται πρὸς αὐτὸ, ὡς τὸ μέξον λέγεται πρὸς τὸ μέξητόν, καὶ ἡ αἰδησις πρὸς τὸ αἰδητόν.

ὑποδιαίρει τὰ τοῦ πρώτου γένους ὁ Φιλόσοφος διχῶς. τὰ μὲν γὰρ ἰδίως ἐν ἀριθμῷ βεβηκῆσαι φησὶ, τὰ δὲ ἐν τῇ ἐνὶ, ὅπερ ἐστὶν ἀρχὴ ἀριθμοῦ. Ἐπὶ μὲν οὐκ ἀριθμῷ, πᾶσαι βεβηκῆσιν αἱ σχέσεις, ὅσαι τοῦ εἶδος καὶ ἴσου ἀφεσῆκασιν, τοιαῦτα εἴτιν αἱ κατ' ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς ἀναλογίαι πᾶσαι, εἴτε ὠρισμένως, εἴτ' οὐκ ὠριστως δηλοῦμεναι, οἷον τὸ μέγα, καὶ μικρόν, ἢ τὸ διπλάσιον, καὶ ἡμισυ. Τῶν αὐτῶν δὲ λόγῳ ὑπάγονται τῇ πρώτῃ γένει, καὶ αἱ κατὰ ἀνομοιότητα σχέσεις, καὶ ἑτερότητα. καὶ ὅλως ὅσαι τοῦ εἶδος ὁπωσοῦν ἀφεσῆκασιν.

Ὅσαι δὲ ἐν τῇ ἐνὶ βεβηκῆσιν σχέσεις, ὑποδιαίρουνται τῇ Φιλοσόφῳ τριμερῶς. (τὸ δὲ ἐν οὐ τῇ ἀριθμῷ ἐννοεῖται ἐνταῦθα, ἀλλὰ τῇ εἴδει) θεωρεῖται γὰρ τὸ ἐν ἢ ἐν ποσότητι, ἐφ' οὗ βεβηκῆσιν αἱ κατ' ἰσότητα σχέσεις, ἢ ἐν ποιότητι ἐφ' οὗ αἱ κατ' ὁμοιότητα σχέσεις ἐρεῖδονται. ἢ ἐπὶ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ εἶναι τῆς ὄντων, ἐφ' οὗ αἱ κατὰ τὴν ταυτότητα λεγόμεναι σχέσεις.

Δώτερον γένος τῆς σχετικῶν διδάσκει ὁ Φιλόσοφος ἐν ᾧ τίττονται αἱ κατὰ δυνάμιν ποιητικῶν ἢ παθητικῶν λεγόμεναι σχέσεις, ἢ αἱ κατὰ τὰς ἐνεργείας τῆς αὐτῆς. κατὰ μὲν δυνάμιν, ὡς τὸ θερμαντικὸν πρὸς τὸ θερμαντὸν, κατὰ δὲ ἐνεργείαν ὡς τὸ θερμαῖνον πρὸς τὸ θερμαινόμενον, καὶ ἄλλως τὸ ποιῶν πρὸς τὸ πάσχον. Τὰς δὲ κατὰ δυνάμιν λεγομένας σχέσεις, ἢ κατὰ χρόνους διαιρεῖται φησὶν ὁ Φιλόσοφος, ὡς τὸ πεποιηκὸς πρὸς τὸ πεποιημένον, ἢ τὸ ποιῆσον πρὸς τὸ ποιησόμενον. Ληπτέον δὲ τὴν εἰς τὸ μέλλον ἐνεργήσουσαν δυνάμιν ποιητικῶν, οὐ πρὸς τὸ μήπω ἐν τοῖς οὖσιν ὑπάρχον, ἀλλὰ πρὸς τὴν συυπαρχούσαν (1) αὐτῆς παθητικῶν δυνάμιν, ἣτις ἐπιτηδείως ἐσχηκε πρὸς τὸ παθεῖν ὑπ' ἐκείνης ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ. Ὑπὸ τὸ δώτερον τῆς σχετικῶν ὑπάγει ὁ Φιλόσοφος ἢ τὰς κατὰ ἀδυναμίαν λεγομένας σχέσεις, ὡς τὸ ἀύρατον, ἀτμητὸν, καὶ ὅσα τοιαῦτα.

Ταῦ δὲ τρίτου γένους τῆς σχετικῶν ὁ Φιλόσοφος οὐδὲ μίαν οἰκείαν ἀπεδέδωκε βᾶσιν, καθ' ἑνὸς τῶν πρώτων τε καὶ τοῦ δευτέρου διακρινθεῖν, πλὴν ὅτι γε ἐπὶ τῆς προληφθεῖσιν δύο γενῶν, ἑκάτερον τῆς σχετικῶν πρὸς τὸ σύζυγον λέγεται, (ὅτι αὐτὸ ὅπερ ἐστίν, ἕτερον εἶναι λέγεται) ἢ ἐστὶ πρὸς ἕτερον, ἀλλ' οὐχ ὅτι θάτερον πρὸς αὐτὸ λέγεται. ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου γένους, τὸ μὲν ἕτερον τῆς σχετικῶν φησὶν, ἐξ οἰκείας φύσεως πρὸς θάτερον νοεῖται. τὸ δὲ λοιπὸν, ἢτοι τὸ ἐκείνου σύζυγον, οὐκ ἀναφέρεται πρὸς ἐκεῖνο ἐξ οἰκείας φύσεως, ἀλλ' ὅτι τὸ ἕτερον πρὸς αὐτὸ λέγεται, διατοῦτο καὶ ἐκεῖνο ἀντιστρόφως ἀπαντᾷ, τὴν ἀναφορὰν ἀποτερματίζον ἐκείνου. Παραδείγματα ἐκτίθησιν ὁ Φιλόσοφος τούτου, τὸ μετρητὸν, τεχνικὸν, νοητὸν, καὶ αἰδητὸν. ὧν ἕκαστον διδάσκει μὴ ἄλλως πρὸς τὸ σύζυγον ἀναφέρεται, ὅτι μὴ τὰ ἐκεῖνα πρὸς ταῦτα ἀναφέρεται. οἷον τὸ μετρητὸν οὐκ ἀναφέρεται πρὸς τὸ μέτρον, ὅτι μὴ καὶ τὸ μέτρον πρὸς αὐτὸ ἀναφέρεται. καὶ τὸ ἐπιστητὸν πρὸς τὴν ἐπιστήμην οὐκ ἐξ οἰκείας φύσεως ἀναφέρεται, ἀλλ' ὅτι ἡ ἐπιστήμη πρὸς αὐτὸ ἀναφέρεται κατὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν. Ὡς αὐτῶς δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἄλλων. τὸ γὰρ μέτρον, καὶ ἡ αἰδησις, καὶ ἡ ἐπιστήμη, πρὸς τὸ μετρητὸν, καὶ αἰδητὸν, καὶ ἐπιστητὸν ἐξ οἰκείας φύσεως ἀναφέρονται. ἐκεῖνα δὲ οὐκ ἀντιστρέφει ὁμοίως. οὐ γὰρ τὸ μετρητὸν

(1) Διδέχεται γὰρ τοῦ σωτηρίου ἀνάγκη καὶ τὸ ποισόμενον. οὔτε γὰρ ἐστὶν οὔτε λέγεται τι εἶναι ποιστικόν, μήπω δὲ τὸ παθητὸν, ἐξ οὗτο ἐστὶ τὸ συυπαρχόν, τὸ συυεῖναι τοῦ ὄρου δηλαδὴ. τοιαῦτα γὰρ τὰ σχετικὰ, καίτοι μήπω πρὸς ἀλλήλα ἐνεργεῖ, εἰ ἐ συυπαρχεῖ, ἀλλὰ δυνάμει.

τὸν ἀναφέρεται πρὸς τὸ μέζον, πλὴν ὅτι ἐστὶν ἐκείνου μέζον. οὐδὲ τὸ ἐπισητὸν καὶ αἰδητὸν ἀναφέρεται πρὸς τὴν ἐπισημίαν, καὶ αἰδησιν, ὅτι μὴ τῶν εἶναι αὐτῶν ἐπισημίαν καὶ αἰδησιν.

Πότεν λεπτέα ἢ κατ' εἶδος τῶν Πρὸς τι διαίρεσις.

Εἴσιν οἱ βουλόμενοι τὴν κατ' εἶδος διαίρεσιν τῆς πρὸς τι λαμβανέσθαι ὑπὸ τῆς βάσεως, καὶ ὑποκειμένου τῆς αὐτῆς. Ἔτεροι δὲ οὐκ ὑπὸ τῆς βάσεως, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πρὸς ὃν ἀναφέρεται ὅρου τὴν κατ' εἶδος διαίρεσιν τῆς Πρὸς τι θηράσθαι ἀξιούσι. Παρὰ τούτους δὲ τινὲς εἰς ὁμόμοιαν συλλαγήν τὰς ἀντιθέτους δόξας προθυμούμενοι, εἶονται ἐξ ἀμφοῖν λεπτεὶον τὴν εἰδητικὴν διαίρεσιν τῆς χετικῶν, ἀπὸ μὲν τῆς βάσεως ποιητικῶς, ἀπὸ δὲ τοῦ ὅρου εἰδητικῶς τὰς χεσεις εἰδοποιεῖσθαι φασί. Εὐλογώτερον μὲντοι διδάσκουσιν ἀπὸ τοῦ ὅρου τὴν κατ' εἶδος διαίρεσιν παραδίδόντες τῆς χεσεων. ἀπὸ γὰρ τῆς κατ' εἶδος διαφορᾶς τῆς πρὸς τὸν ὅρον ὑποθέσεως, ἢ κατ' εἶδος διαφορᾶ ἀνακύπτει τῆς χεσεων, ὃ καὶ ὁ τῆς φύσεως λόγος ἐκάστου σαφέςατα πείθει. καθ' ὃ γὰρ τὸ εἶναι ἕκαστον ἔχει, κατὰ τοῦτο, καὶ εἰδητικῶς διακρίνεται. ἢ δὲ χεσεις ἀπόνδουσι αὐτῶν ψιλῆ πρὸς τὸν ἀντίθετον ὅρον, κατ' ἐκεῖνον οὐκ ἀπεικότως καὶ διακρίθεται. Ὅθεν ἐστὶ ὅτι καίτοι τοῦ ὅρου μίαν καὶ τὴν αὐτὴν χετικὴν ἐπωνυμίαν δεχομένου, ὅτε διαφορῶ λόγῳ πρὸς αὐτὸν ἕτερα ἀναφέρεται, διαφοροῖς χεσεις χετικῶς ἀντιτίθεται, ὡς ὁ αὐτὸς ὑὸς χετικῶς ἀντιτίθεται κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπωνυμίαν τῆ τε πατρὸς χεσει, καὶ τῆς μητρός. καὶ τὸ αὐτὸ λευκόν, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ λευκοῦ σχέσιν καθ' ὁμοιότητα, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μέλανος κατὰ ἀνομοιότητα, ἵπερ ἐστὶ λευκὸν ἐπιδέχεται.

Ὅπως ὁ αὐτὸς ὑὸς ὅρος γίνεται τῆς ἀπὸ τοῦ πατρὸς χεσεως ἢ τῆς ἀπὸ τῆς μητρός.

Διαφόρως μὲντοι διδάσκουσιν οἱ Μεταρυστικοὶ περὶ τοῦ ὀρισμοῦ τῆς πατρὸς, καὶ μητρὸς πρὸς τὸν αὐτὸν ὑόν. ἡμῖν δὲ σιωπῶμως ῥητέον, ὡς ὁ ὑὸς οὐ τῆ αὐτῆ ἀναφέρεται χεσει πρὸς τὸν πατέρα τε, καὶ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ. Πρὸς μὲν γὰρ τὸν πατέρα ἀναφερόμενος, ὡς ἐπὶ ποιη-

ποιητικὸν αἴτιον ἀναφέρεται. πρὸς δὲ τὴν μητέρα ἐπὶ αἰτίας παθητικῶν καὶ ὕλλω ἀφορᾷ. καὶ ἡ τοιαύτη κατὰ λόγον διαφορὰ ἀπόχρη εἰς ἀφορισμὸν τῆς διαφορῶν γένεων παθητικῶν καὶ μηθητικῶν. ὅν ἔσπον καὶ τὸ αὐτὸ ἄποτέλεσμα, ἢ ἕπερ ἐστὶν ἄποτέλεσμα, (1) εἰς διαφορῶν αἰτίας ἀναφέρεται, ὡν τὰς διαφορῶν γένεσις ἐν αὐτῇ ἀφορίζεται κατὰ τὴν οἰκίαν ἐκάστης φύσιν.

Πότερον ἀπὸ τῆς βάσεως ἢ τοῦ ὑποκειμένου ἢ γένεσις τὸ ἐν εἶναι τῷ ἀριθμῷ ἔχει, ἢ ἀπὸ τοῦ ὅρου;

Οἱ τιθέμενοι τὴν γένεσιν εἶναι τι ἐν τοῖς οὐσίαις ἀτιδιασελλόμενον τῆς οὐσίας τοῦ ὑποκειμένου, ἀξιούσι τὰς γένεσις, τὸ μὲν ἐν εἶναι τῆς εἶδει, ἀπὸ τῆς οἰκίας φύσεως ἔχειν. τὸ δὲ ἐν εἶναι τῆς ἀριθμῷ, ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου οἷς ἐνυπάρχει τὰ πάντα τιθέασιν. Εἰς ἐνδείξιν τούτου προβάλλονται τὸν ἔσπον, καθ' ὃν κοινότερον τὰ συμβεβηκότα λέγεται εἰς ἀτόμων τάξιν τελείν. διττῆς γὰρ ἐννοουμένης τῆς τῆς συμβεβηκότων ἀπ' ἀλλήλων διαιρέσεως, τῆς μὲν κατ' εἶδος καὶ κατ' οὐσίαν ἐκάστου, τῆς δὲ κατὰ τὴν ὕλην, καὶ τὰ ὑποκείμενα οἷς ἐνυπάρχει τὰ συμβεβηκότα. Κατὰ μὲν τὸν πρῶτον ἔσπον διακρίνονται τῆς εἶδει, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς γένεσις, ὡς ἡ γλυκύτης τε καὶ λευκότης ἢ ἐν τῇ γάλακτι, μηδὲν εἰς τούτο κωλύοντος τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ ἀμφοτέρω ὑποκειμένῳ εἶναι. Κατὰ δὲ τὸν δεύτερον ἔσπον διωνύμοχατον τῆς ἀριθμῷ, ὡς ἡ ἐν τῇ κύκλῳ ἢ ἐν τῇ ψιμμιδίῳ λευκότης, καίτοι τῆς εἶδει αἱ αὐταὶ οὐσαι.

Βέλτιον μὲντοι φαῖται τὰ σχετικὰ τῆς συμβεβηκότων διωνύμοχαι τῆς ἄπλοτων, καὶ μὴ σχετικῶν, κατὰ τε τὴν εἰδητικῶν ἐνώσειν, καὶ ἀριθμητικῶν, ὡς περ καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν, ἢ τὸν ὀριστικὸν λόγον διωνύμοχαι, καὶ ἡ ἐκάστου τῆς ὄντων ἐνώσεις ἐν τούτῳ εἶναι, ἐφ' ᾧ καὶ ἡ οὐσία συνήσθηκε τῷ αὐτοῦ. Ὡς περ τοιγαροῦν τὰ ἀπόλυτα τῆς συμβεβηκότων τῆς ἐν ὑποκειμένῳ ὑπαρχόντων τὸ ἀπλῶς εἶναι, καὶ τὸ ἐν εἶναι τῆς ἀριθμῷ, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔχουσι λαβόντα ὑποκειμένου, ὡσαύτως καὶ τὰ σχετικὰ τὸ εἶναι ἔχοντα ἀπὸ τοῦ πρὸς ὃν ἀναφέρεται ὅρου, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐν εἶναι οὐκ ἀπεικότως ἔχει κατὰ τε τὸ εἶδος, καὶ τὸν ἀριθμῷ. Ὡς τε εἰ τι τῆς σχετικῶν πρὸς διαφορῶν τῆς εἶδει ἄποτέλεσμα ὅρου, ἢ πρὸς τὸν αὐτὸν μὲν τῷ

(1) Ἡ οἰκία φέρε εἰπεῖν ἐστὶν ἄποτέλεσμα τοῦ τέκτονος ὃς ἐστὶ ποικτικὸν, οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ὕλλου ἢ εἰδικῶν, πρὸς ἃ πάντα αὕτη ἀναφέρεται.

τῷ ὑποκειμένῳ, διάφορον μόντοι λόγῳ εἰδητικῷ, διάφοροι ἔσονται τῷ εἶδει, καὶ αἱ πρὸς αὐτὸν ληποσύδικε σχέσεις. ὡς εἴτις τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ διδάσκαλος ἅμα εἴη καὶ ἰατρός, αὐτὸς τρισὶ χέσσει τῇ εἰδει διαφερέσαις πρὸς τὸν αὐτοῦ αἰσνεχθῆσεται υἱόν, τῇ μὲν ὡς πατήρ, τῇ δὲ ὡς διδάσκαλος, καὶ τῇ λοιπῇ ὡς ἰατρός. Εἶδὲ πρὸς πολλὰ ληποσύδικε διαφέροντα τῷ εἶδει σχετικῶς, οἷον εἰ καὶ πρὸς υἱόντε, καὶ δοῦλον ὁ αὐτὸς, πολὺ μᾶλλον εἰκὸς διαφόροις τῷ εἶδει χέσσει πρὸς αὐτοὺς ληποσύδικε. Ἐὰν δὲ πρὸς οὓς ληποσύδικε ὄρους ὁ αὐτὸς, μόνῳ τῷ ἀριθμῷ, ἀλλ' οὐ καὶ τῷ εἶδει χερέρουσι, καὶ αἱ σχέσεις κατ' αἶς πρὸς ἐκείνους ἀναφέρεται, δῆλον ὅτι μόνῳ τῷ ἀριθμῷ διεννώχασιν. Ὅτι δὲ πλείους σχέσεις μόνῳ τῷ ἀριθμῷ διεννώχιας τῇ αὐτῷ ἐνυπάρχειν ὑποκειμένῳ οὐδὲν κωλύει, δῆλον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, ὃς πρὸς υἱοὺς πλείους μόνῳ τῷ ἀριθμῷ διαφέροντας ἀναφερόμενος, πλείοσι δῆπερ μόνῳ τῷ ἀριθμῷ διαφερέσαις χέσσειν ἀναφέρεται.

Τῶν σχετικῶν. < Τὰ μὲν κατὰ τὸ εἶναι σχετικὰ λέγεται, ὡν τὸ εἶναι οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ ψιλῆ χέσσει.

Τὰ δὲ κατὰ τὸ λέγεται, εἴπωι κατηγορηθῆσαι, ἅπιν ἐν ἐτίραις τελουῶνται κατηγορείαις, πρὶς σείν αὐτοῖς, καὶ τὸ πρὸς ἕτερον λέγεται.

Αἱ μὲν ἰδίως ἐν ἀριθμῷ βεβήκασιν.

Αἱ μὲν κατ' ἀριθμόν, < ἔ τύπων.

Αἱ δὲ ἐν τῷ εἶναι. < Κατὰ ποιότητα..

< Κατὰ ποσότητα..

Κατ' οὐσία.

Αἱ μὲν κατὰ δυνάμιν ποιητικῶν..

Αἱ χέσεις σχετικῶς λέγονται. < Αἱ δὲ κατ' ἐνέργειαν, ἔ τύπων. < Αἱ δὲ παθητικῶν..

Αἱ δὲ κατὰ μέτρον.

Κοινὸν πάση οὐσίᾳ τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι.

Γ' παρῆκε ταῖς οὐσίαις ἔξ ταῖς διαφοραῖς τὸ ἀκόμιν σιωπῶντος ἀπὸ αὐτῆς λέγεσθαι.

Πᾶσα οὐσία δοκεῖ τὸδε τι σημαίνειν.

Τὰ περιπόμψα τῆς οὐσίας ἔξ.

Ε' εἰ ταῖς οὐσίαις, καὶ τὸ μηδὲν ἐναστίον αὐταῖς εἶναι.

Η' οὐσία οὐκ ἐπαδέχεται τὸ μᾶλλον ἔξ τὸ ἥττον.

Τὸ δεκτικὸν εἶναι τῶν οὐσιῶν ἢ ἐναστίον, ὃ καὶ ἰδιαιτέρον.

Τὸ μὴ ἐναστίον ἔχειν.

Παριπόμψα πῦ πῶν τεῖα.

Τὸ μὴ ἐπαδέχεται τὸ μᾶλλον ἔξ τὸ ἥττον.

Τὸ ἴσον καὶ ἄνισον λέγεσθαι, ὃ καὶ ἰδιαιτέρον.

Γ' παρῆκε δὲ καὶ ἐναστίον ἐν τοῖς πρὸς τι.

Δοκεῖ δὲ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον ἐπαδέχεται τὰ πρὸς τι.

Παριπόμψα ἢ πρὸς τι τεῖα.

Πάντα τὰ πρὸς τι πρὸς αἰτιςβρίθοντα λέγεσθαι.

Δοκεῖ δὲ τὰ πρὸς τι ἅμα τῇ φύσει εἶναι.

Περὶ Ποιοῦ καὶ Ποιότητος.

Η' Περὶ Ποιότητος θεωρεῖα τίνι λόγῳ ὑποτέτακται τῇ περὶ τῆς Πρὸς τι διαλήψει, εἴρηται ἐν ἐκείνοις. Ὅτι δὲ προηγείσθαι χρεῶν τῆς λοιπῶν ἔξ κατηγοριῶν διδασκαλίας, ἀναμφισβήτητον ὅστις παρέπεται γὰρ ἡ Ποιότης τῶν εἰδῶν τῆς Οὐσίας, ὡς περ ἡ Ποσότης τῆς ὕλης, ὅθεν καὶ τῆς σχετικῶν προτακτέα ἐκρίνετο ἀνωτέρω ἡ Ποιότης.

Ε' 51:

Ἔστι δὲ ἡ Ποιότης τῆς πλειοναχῶς λεγομένης, οὐ μόνον ὅτι πολλὰ τυγχάνει σημαντικῆ εἰδῶν, εἴτ' οὐκ ἔστιν ὑπαλλήλων. ὑπὸ τὸ γενικώτατον τῆς Ποιότητος γένος πελουμένων, ὅπερ ἐπαύθη ὁ Φιλόσοφος παρῆσι
 ,, σι λέγων, αὐτοῖς ῥήμασιν. Ἔστι δὲ ἡ ποιότης τῆς πλειοναχῶς λεγομένης. Ἄλλ' ἔτι πλείω σημαίνει εἰς διαφόρους ἀναφορῶμα κατηγορίας. ὡς γὰρ ἐπὶ τοῦ Δ. τῆς Μεταφυσικῶν κεφαλαίου περὶ Ποιότητος ὁ Φιλόσοφος διδάσκει, ἡ Ποιότης (1) πρῶτως, καὶ καθ' αὐτὸ τὰς οὐσιώδεις καὶ εἰδοποιούς τῆς ὄντων διαφορᾶς σημαίνει. ὁ καὶ ὁ Πορφύριος ὑπέθετο ἐν τῇ περὶ Διαφορᾶς κεφαλαίῳ, ἐν τῇ ὁποίῳ ἐστὶ κατηγορεῖσθαι πάντῳ διδάξας. Ἄλλα καὶ ἐν τῇ περὶ οὐσίας κεφαλαίῳ τὰ γένη, καὶ τὰ εἶδη τῆς πρώτης οὐσίας, οὐ τὸδε τι, ἀλλὰ μᾶλλον ποιῶντι σημαίνει ἔλεγε, ἐπὶ τῷ πρώτῳ οὐσίᾳ ἀναφορῶμα. Ἰδιαιτέρον μόντοι θάτερον τῆς ἀπολύτων συμβεβηκότων ποιότης εἶωθε προσαγορεύεσθαι, οὐ τὰ μετέχοντα τοιαῦτα κατὰ συμβεβηκὸς λέγονται, περὶ οὐ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ λόγος.

Ἐπιγράψεται δὲ τὸ κεφάλαιον περὶ Ποιότητος ἅμα καὶ Ποιοῦ. τὸ δὲ αἴτιον τῆς ἐπιγραφῆς ἐστὶν, ὅτι διὰ τοῦ Ποιοῦ τὸ ποιῶντι ὑπογράφεται τῷ Φιλοσόφῳ, ἐδήσσε καὶ περὶ τοῦ Ποιοῦ ἰδίᾳ διασκεψάσθαι, εἰς κατάληξιν τῆς ἀποδοθείσης περὶ Ποιότητος ὑπογραφῆς. Διὰ τοῦτο καὶ περὶ ἀμφῶν οὐκ ἀπεικότως ἐπιγράφεται τὸ κεφάλαιον.

Τούτου τὸν διάσκεψιν ὁ Φιλόσοφος τέτραχα διανίμει. Πρῶτον μὲν ἀποδίδοσι τὸν ὀριστικὸν τῆς Ποιότητος λόγον. Δεύτερον διανίμει ταύτῃ εἰς διάφορα γένη, ὡς εἴρηται ὑπάλληλα, καὶ τούτων ἕκαστον ἐφεξῆς πολυεἰδῶς ἀναπτύσσει. Τρίτον περὶ Ποιοῦ διαλαμβάνει. Τέταρτον τὰ παρεπόμενα τῆς Ποιότητος προτίθεται. Δὸς δ' εἰπεῖν καὶ πέμπτον, ἐν ᾧ ἀποδείξει τινὰς περὶ Ποιότητος προβάλλων ἐπιλείπεται.

,, Ποιότης δὲ λέγω, καθ' ἡν ποιοῦντες εἶναι λέγονται.

Α Ἔστι ἐστὶν ἡ τῆς Ποιότητος ὑπογραφή παραδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Φιλοσόφου. Ἐξ ἧς ἐν ἀρχῇ τῆς κεφαλαίου. ἐφ' ἧς τὸ μὲν ὑπογραφομένου ἡ ποιότης ἐστὶν ἔξρημῶν τῆς ὕλης. Ἐπιγράφεται δὲ διὰ τοῦ Ποιοῦ, ὅπερ ἐστὶ
 LL ποιό-

(1) κενότερον ἢ ποιότης σημαίνει φησὶ καὶ τὰς δευτέρας οὐσίας, καὶ τὰς οὐσιώδεις διαφορᾶς, ἰδιαιτέρον δὲ θάτερον τῆς ἀπολύτων συμβεβηκότων, ὅπερ ἐστὶν ἡ ποιότης. ἀπὸ τούτου γὰρ συμβεβηκότε δύο μόνον κενῶς ποσότης, ἢ ποιότης.

ποιότης εἶδος. Ἐσι δὲ ποιότης κατὰ ἀφαίρεσιν, οἷον ἡ λευκότης, ἣτις ψιλῶς τὴν λευκότητα σημαίνει. Κατὰ δὲ τὸ συγκεκριμένον, οἷον τὸ λευκόν, ὅπερ σημαίνει ποιότητα μετὰ τῆς ὕλης. Ὁ τοίνυν Φιλόσοφος ἐπὶ τοῦ παρόντος ὀρίζεται τὴν ποιότητα οὐ μετὰ τῆς ὕλης, ἀλλὰ πεχωρισμένῳ ταύτης διὰ τῆς εἴδους ποιότητος. ἐμφαίνει γὰρ τὴν ποιότητα διὰ τοῦ ποιῶ, ὅπερ ἐστὶ Ποιότης εἶδος.

Ἀπορεῖται δὲ περὶ τῆς τοιαύτης υπογραφῆς. ὅτι δοκεῖ τὸ αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ δηλοῦναι, τὴν Ποιότητα δηλαδή διὰ τῆς Ποιότητος. τὸ γὰρ ποιὸν ὡς εἴρηται, ποιότης ἐστὶ μετὰ τῆς ὕλης. Πρὸς ὃ ἀπαυτητέον ὅτι ὁ ὀρισμὸς διὰ σαφιστέρων ἀποδίδεται. τὸ δὲ Ποιὸν εἶδος ὄν, αἰδητὸν ἐστίν. ὅθεν καὶ τῆς Ποιότητος σαφίστερον ὑπάρχει.

„ Ἐσι δὲ ἡ ποιότης τῶν πλειοναχῶς λεγομένων.

Ἐῖρηται ἀνωτέρω περὶ τῶν διαφόρων σημανομένων τῆ ποιότητι, ἐκθέτεον νῦν μετὰ τῷ Φιλοσόφῳ τὰ διάφορα εἶδη, εἴτ' οὐκ ἔσθ' ὑπ' ἀλλήλα τῆς Ποιότητος. Ὡς τὸ πρῶτον ἐστὶν ἕξις καὶ διάθεσις. Τὸ δεύτερον δυνάμις φυσικὴ καὶ ἀδυναμία. Τὸ τρίτον παθητικὴ ποιότης, καὶ πάθος. Καὶ τέταρτον χῆμα καὶ ἡ περὶ ἕκαστον μορφή.

„ Ἐν μὲν οὐκ εἶδος Ποιότητος, ἕξις ἔ' διάθεσις λεγίδωσαν.

Προχειρίζεται τὸ πρῶτον εἶδος τῆς Ποιότητος ὁ Φιλόσοφος ταῖς δὲ ταῖς φωναῖς, ἕξειτε καὶ διαθέσει, ἐκάτερον δὲ τῶν εἰρημῶν ὀνομάτων πολυειδῶς λαμβάνεται. Ἡ γὰρ ἕξις (ὡς ἐν τῷ Δ. τῶν Μεταφυσικῶν ὁ Φιλόσοφος διδάσκει) Πρῶτον μὲν ἐνέργειάν τινά σημαίνει μετὰ τοῦ ἔχοντος καὶ ἐχομένου θεωρουμένου, καθ' ὃ σημαίνοντα συνίσταται τῶν τοῦ ὄντος γένων τὸ ἔχον, ὃ καλεῖται ἔχειν. Σημαίνει δὲ δεύτερον ἢ ἕξις ἰσχυρῶς διάθεσιν, καθ' ἣν τὸ ἔχον ταύτῳ διατίθεται εἴ, ἢ κακῶς καθ' ἑαυτὸ, ἢ πρὸς ἕτερον, ὅπερ ὁ αὐτὸς Φιλόσοφος ἐν τῷ αὐτῷ κεραλαίῳ παραδίδωσιν. Ἡ δὲ τοιαύτη διάθεσις, ἢ διὰ τῆς ἕξεως δηλουμένη, ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν μερῶν τοῦ σώματος, τῶν τε ἐμφύχων, καὶ ἀψύχων. Ἡ τὶς ἐπινοεῖται ἐνδέχεται τριχῶς. Ἡ γὰρ ἐστὶ διάθεσις τῶν μερῶν τοῦ σώματος κατὰ τύπον, ὃν ἕξον ἀναφέρεται ἐπὶ τῆς κατηγορίας τοῦ κείναι. Ἡ ἐνοεῖται ἢ διάθεσις αὐτῆ ἐπὶ τῶν μερῶν τοῦ σώ-

μα-

ματος πρὸς ἀλλήλας, καθ' ἑνὸν τὸ ἔχον ταύτῳ εὖ, ἢ κακῶς διατίθεται ἐν τοῖς οἰκείοις μέρει καθ' ἑαυτό. Τοῦτον δὲ τὸν ἔσπον ἢ εἰρημὴν διάθεσις ἀναχθῆσεται ἐπὶ τὸ τέταρτον εἶδος τοῦ προκειμένου γένους, τὸ γῆμα (1) δηλαδὴ, καὶ τὴν μορφῶν.

Τελειώτατον ἢ εἰρημὴν διάθεσις ἐνοεῖται ἐπὶ τῆς δυνάμεων τῆς ψυχῆς, ἥτις (2) αὐταῖς χαρίζεται ῥόπλυν καὶ δυχέρια ἐπὶ τὸ ἐνεργεῖν. καὶ ὑποσώψισι τὸ πρῶτον εἶδος τῆς Ποιότητος, περὶ ἧς ἐπὶ τὰ παρόντος.

Περὶ Διαθέσεως.

Τῆς διαθέσεως τὸ αὐτὸ (3) εἶδος ἐν Ποιότητι σημαίνουσης, ὅπερ καὶ ἡ ἕξις, οὐδὲν ἀπεικός, εἰ καὶ ἐπὶ τῆς λοιπῶν αὐτῆς σημασιμῶν συμφωνεῖ τῇ ἕξει. ἡς ἕξια διδάσκει τὰ σημασιμῶν ὁ φιλόσοφος ἐπὶ τῷ αὐτοῦ τῆς Μεταφυσικῶν βιβλίου. Εἰπὼν γὰρ ὅτι ἡ διάθεσις, τάξιν ἐστὶ σημαντικὴ ἐπὶ τῆς ἐχόντων μέρη, τὴν τοιαύτῳ τάξιν τριχῶς θεωρεῖται φησὶν, ἢ κατὰ τὸπον, ἢ κατὰ μορφῶν, καὶ τρίτον κατὰ δυνάμιν. Τὰ σημασιμῶν τῆς διαθέσεως καὶ τὸν πρῶτον ἔσπον, ἀναφέρεται ἐπὶ τὸ κεῖναι. Τὰ δὲ κατὰ τὸν δεύτερον ἔσπον, ἐπὶ τὸ τέταρτον εἶδος τοῦ προκειμένου γένους, οἰάπου καὶ ἐπὶ τῆς ἕξεως εἴρηται. Κατὰ δὲ τὸν τρίτον ἔσπον ἐνοουμένη ἢ τοιαύτη τάξις, διαθετικὴ ἐστὶ τῆς δυνάμεων τῆς ψυχῆς, ἃς ῥυθμίζεται καὶ ἀποχειροῦ ἀπεργάζεται πρὸς τὸ ἐνεργεῖν ἀσφαλῶς τε, καὶ ῥαδίως κατὰ τὸ εἶδος τῆς διαθέσεως, καθ' ὃ σημασιμῶν περὶ τῆς ἐσταῦθα γίνεται λόγος, καὶ ἐστὶ τῆς ἕξεως ταυτοσημαντος. Ὅτι δὲ αὐταὶ Ποιότητες εἴτι, ῥῆσα συνάγεται ἐκ τῆς ἀποδοθείσης περὶ Ποιότητος ὑπογραφῆς. Ἐκεῖνο γὰρ ἐστὶ ποιότης, καθ' ὃ τὸ μετέχον ποιόντι λέγεται εἶναι, ἀλλὰ μὴ κατὰ τὴν ἕξιν καὶ διάθεσιν, ὡς τὰ ἐκτεθέντα δηλοῦσι παραδείγματα ποιότινες εἶναι λεγόμεθα. ἢ ἕξις ἄρα καὶ ἡ διάθεσις ποιότητες ἀναντιρρήτως εἰσὶν.

ἢ Διαφέρει δὲ ἕξις καὶ διάθεσις.

Η ἕξις καὶ ἡ διάθεσις, καίτοι μὴ διάφορα εἰσὶν ἐν Ποιότητι εἶδη, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ (4) ἀμφότεραι, τῆς μὴ διελωχθῆναι κατ' οὐσίαν. Δια-

ΕΛ. 2. φέρει.

(1) Θαμὴ γὰρ τὸ εὖ διακείμενον σωμα: δειδῆς, τὸ δὲ κακῶς ἢ ἀκαταλλῶς, δυσειδῆς.
(2) Ἡ τῆς ἕξεως ἕξωθεν αὐταῖς ἐπέργεται. (3) Ἡ τῆς πρῶτης. (4) Εἶδος εἰσὶ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ Κ.Τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ρουσε μέτοι ἀλλήλων κατὰ συμβεβηκός, ὧν τὰς διαφορὰς ἐν τούτοις ὁ Φιλόσοφος ἐκτίθειται. Εἰσὶ δὲ αὐταὶ δύο. καὶ πρώτη μὲν ἐστὶν ὅτι ἡ ἕξις χρονιωτέρα, καὶ μονιμωτέρα ἐστὶ Ποιότης, ἢ περὶ ἡ διαδέσεις. ἢ δὲ ἕξις δυσἀπόβλητος ἐστὶ τοῦ ἐν ᾧ ὑπάρχει, καὶ δυσἀφαιρετός. Ἐμπεδούται τούτο ὁ Φιλόσοφος παραδείγμασι σαφεσάτοις, οἷαι εἰσὶν αἱ ἐπισήμια, καὶ αἱ περὶ τὰ ἡθῆ ἕξεις. Ἡ γὰρ ἐπισήμη τῆς παραμονιμωτέρων ἐστὶ, καὶ δυσἀπόβλητος τοῦ ἐν ᾧ ὑπάρχει ὑποκειμένου τυγχάνει οὕσα. Οὐ γὰρ ἀφαιρεῖται τοῦ ἐν ᾧ ὑπάρχει ἡ ἐπισήμη, ὅτι μὴ μεγάλης γινόμενης μεταβολῆς, ἢ ὑπὸ νόσου, ἢ ὑπὸ τοιούτου ἑτέρου. Ὁμοίως δὲ καὶ αἱ περὶ τὰ ἡθῆ ἕξεις, οἷον δικαιοσύνη, καὶ ὅσαι ἄλλαι. Διαδέσεις δὲ ἤκουσαν, ὅσαι τοιαῦτα ποιότητες ἀπόβλητοι εἰσὶ, καὶ ῥαδίως ἀπογίνονται τοῦ ὑποκειμένου. σιώσησι τούτο ὁμοίως ὁ Φιλόσοφος παραδείγμασι χρώματος θερμότητι, καὶ ψυχρότητι, νόσῳ τε, καὶ ὑγείᾳ, αἷς διατίθεται πως ὁ ἄνθρωπος, ταχέως μὲτοι μεταπίπτει. ὡς ὅταν ἀπὸ τῆς θερμότητος εἰς ψυχρότητα, ἢ ἀπὸ τῆς νόσου εἰς ὑγείαν ἐκπλάξ μεταβαίνει. Ἡ δὲ μὲτοι ταῦτα χρονιωτέρῳ ἔθει βεβαιωθεῖν, καὶ οἷον εἰς φύσιν μεταβληθεῖν, πάγια καὶ δυσἀπόβλητα ἀποκαθίστανται. ἀλλὰ τῶν καὶ οὐκ ἔτι διαδέσεις, ἀλλ' ἕξεις εἶωθε λέγεσθαι.

,, Φανερόν δὲ ἐστὶ.

Σιώσησι τῶν αὐτῶν τῆς ἕξεως καὶ διαδέσεως διαφορὰν ὁ Φιλόσοφος καὶ ἀπὸ τῆς λεκτικῆς συνηθείας. εἶθισαι γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἐκεῖνα τῆς παθῶν προσαγορεύειν ἕξεις, ὅσα μονιμωτέρως ἐπιζῶναι τῶν ὑποκειμένων, ἢ δυσἀπόβλητα τυγχάνει ὄντα. Διαδέσεις δὲ ὅσα ἀντικειμένου ἔχει, τὰ ἀπόβλητα δηλονότι καὶ ὀλιγοχρόνια. τοὺς γὰρ μὴ παγίως ἔχοντας ἐπισήμους τινὸς δόγματα, ἀλλὰ ῥαδίως ἀποβαλλόμενα, οὕτω ἐστὶ ἕξις εἶναι τῆς ἐπισήμης φαινομένη, ἀλλ' ἐν διαδέσει μόνον. εἰσὶ γὰρ πως διατιθέμετες κατ' ἐπισήμην, ἀλλ' οὐ παγίως καὶ δυσἀποβλήτως.

,, Εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἕξεις, καὶ διαδέσεις.

Εν τούτοις ὁ Φιλόσοφος παραδίδωσι τῶν δὲ τῶν διαφορὰν τῆς ἕξεως, καὶ διαδέσεως, ἢ τις ἐστὶν ὅτι ἡ διάδεσις πλατύτερον ἐκτείνεται, ἢ περὶ ἡ ἕξις. Πᾶσα γὰρ ἕξις, καὶ διάδεσις λέγεται, οὐ μὲτοι

καὶ πᾶσα διάθεσις ἕξις προσαγορεύθει. Αἴτιον δὲ τούτου ὅτι ἡ διάθεσις, (ἵπὲρ ἐπὶ τὴν προκειμένην ἀνάγεται κατηγορίαν) διχῶς ἐκλαμβάνεται, πλατύτερον μὲν, ἵπὲρ Ποιότητα σημαίνει, καθ' ἣν αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις ἡμῶν διατίθενται πρὸς τὸ ἐνεργεῖν ραδίως καὶ ἀσφαλῶς, εἴτε δίκηντος καὶ ἀπαλλάκτος εἴη, εἴτ' οὐκ μόνιμος καὶ δυσἀπάλλακτος. Ἐδαιότερον δὲ ἡ διάθεσις Ποιότητα σημαίνει ραδίως ἀπαλλακτομένη, καὶ ἀπογομομένη τῷ ἐν ᾧ ὑπάρχει ὑποκειμένου. Κατὰ μὲν οὖν τὸν πρῶτον ῥόπον, ἐνοουμένη ἡ διάθεσις, καὶ κατὰ τῆς ἕξεως λέγεται. Οἱ γὰρ ἐν ἕξει τινὶ ὄντες, καὶ ἐν διαθέσει πάντως εἰσὶν, οἱ δὲ ἐν διαθέσει ὄντες, καὶ ἐν ἕξει εἰσὶν, εἴπερ δίκηντος τύχη οὕτω ἢ τιαύτη διάθεσις.

ἢ Ἐπερον γένος ποιότητος.

Μεταβαίνει λοιπὸν ὁ Φιλόσοφος ἐπὶ τὸ δαιότερον γένος τῆς Ποιότητος, ὅπερ εἶναι φησὶ, δυνάμιν (1) φυσικὴν καὶ ἀδυναμίαν. γένος δὲ τούτου ἐκάλεσεν, οὐχ ὅτι μὴ ἐπὶ τὴν Ποιότητα ὑπάγεται ὡς ὑπὸ τὸ γενικώτατον γένος, ἀλλ' ὅτι ἐστὶ γένος ὑπάλληλον, καὶ πολλὰ περιέχει ὑφ' ἑαυτὸ εἴδη. ὁ δὲ τῆς τάξεως λόγος τοιοῦτος ἐστὶ. Διττὴ γὰρ ἡ δύναμις ἢ μὲν ἐπίκτητος ἔδει, καὶ σιωπηρὰ πράξεων ποιεῖσθαι, κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐπιγομομένης ἕξεως. Ἐτέρα δὲ ἡ φυσικὴ λεγομένη, ὡς ὑπὸ φυσικῆς ἀρχῆς προερχομένη. Ἐπεὶ τοιγαροῦν ὁ Φιλόσοφος διέλαβε προσεχῶς περὶ τῆς ἐπίκτητου δυνάμεως, τῆ τῆς ἕξεως καὶ διαθέσεως ἐπινοήσας, ἀκολουθῶν οὖν περὶ τῆς δαιτέρας δυνάμεως τῆς φυσικῆς διορίζεται ἢ τις εἶναι ἀρχὴ, καὶ οἷον βᾶσις τῆς προληφθείσης (2) δυνάμεως.

Διαιρεῖται τὰς νεώτεροις τὰ σημανόμενα τῆς φυσικῆς δυνάμεως. Ὅτε μὲν γὰρ φησὶ πλατύτερον ἐκλαμβάνομένη, ἐπὶ πάντας ἐκτείνεται τὰς δυνάμεις, ποιητικὰς, καὶ παθητικὰς, καθ' ὅ σημανόμενον, καὶ αἱ κατ' ἐσῖαν δυνάμεις περιέχονται. Δυνάμεις δὲ οὐσιώδεις ἐνοῦσι, τὴν μὲν ἐπὶ Θεοῦ ποιητικὴν καὶ δημιουργικὴν τῆς ἀπάντων, τὴν δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης ὕλης, παθητικὴν, ὡς παντὸς εἴδους ἐνύλου δικτικὴν. Αἱ δὲ τιαύται δυνάμεις, ἄνευ δὲ οὐσιώδεις, οὐχ ὑπάγονται τῇ προκειμένη κατηγο-

(1) Προτέθη δ' οἷμα τῆς φυσικῆς δυνάμεως ἢ ἐπίκτητος δύναμις, ἢ τις εἶναι ἕξις καὶ διάθεσις, ὡς σαφίστερα. προηγείται δὲ διδασκαλικῶς τὰ σαφίστερα τῆς ἀσαφῶν, ὁ δὲ Φιλόσοφος ἐν ταῦτα διδασκαλικῶς διαλέγεται. κατὰ δὲ Ἀμμωνίου ὅτι ἕξις καὶ διάθεσις περὶ τὰ ἐμψυχα, δυνάμις δὲ καὶ ἀδυναμία περὶ τὰ φυσικὰ καταγίνονται, τὰ δὲ ἐμψυχα τῆς φύσει προτιμότερα. (2) Τῆς ἐπικτητέτου.

τηγορία, ἰφ' ἧς αἱ κατὰ συμβεβηκὸς δυνάμεις κίττονται μόναι. Ἰδιαίτερον δὲ ἐνοουῦτες τὴν φυσικὴν δυνάμιν, ἀρχὴν εἶναι φασὶ προσεχῆ, κινήσεως ὁποιασοῦν. διττὸν γὰρ γένος τίθεται τῆς κατὰ φύσιν ποιητικῶν ἀρχῶν, τὸ μὲν πόρρω, τὸ δὲ προσεχές. Κακείνο μὲν εἶναι φασὶν αὐτὸ τὸ φυσικὸν εἶδος τῆς σωθῆτα ἕτιας. Τὸ δὲ προσεχές (2) αὐτοῖς, ἐστὶ δυνάμεις, ἐπισημὰ φυσικὴ ποιότης, ἄπο τοῦ πρώτου παραγομένη, οἷς (2) καὶ τὸ τρίτον ἐπιγίνεται ἢ ἕξις ἐπίκτητος οὐσα, ἐπιτηδείοτητα τούτοις ἐμποιοῦσα περὶ τὸ ἐνεργεῖν. Ἀλλ' ἡμῖν μὲν εἴρηται ἄποχρόνως ἐν ταῖς περὶ οὐσίας λόγῳ ἐπώαστε αἱ φυσικαὶ δυνάμεις τῆς φυσικῶν εἰδῶν αἰτιδιαισέλλονται.

Διῶριζαι μὲν ἡμῖν ἀνωτέρω ὅπως αἱ φυσικαὶ δυνάμεις ἐνοουῦται, καὶ τίνι ῥόπῳ τοῦ οικείου εἶδους πεφύκασι διακρίνεται. καὶ μετ' ὀλίγον δ' αὖθις παρανήσομεν τί περὶ αὐτῆς. Ὁ δὲ φιλόσοφος εἰς δήλωσιν τοῦ προκειμένου εἶδους τῆς ποιότητος, δυσὶν ὁμοίως κέχρηται ὀνόμασι. δυνάμεις δηλαδὴ, καὶ ἀδυναμία. ὣν ἡ μὲν δυνάμεις πρὸς τὸ ἐνεργεῖν ἀναφέρεται. Οἷτε γὰρ δρομικοὶ λεγόμενοι, πυκτικοίτε, καὶ ὅσοι ἄλλοι, τοιοῦτοι προσαγορεύονται, διὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτοῖς φυσικὴν δυνάμιν, καθ' ἣν εὐ ἔχουσι περὶ τὸν δρόμον, ἢ τὸ πυκτῶσαι, οἷον ἢ σαρκωδέστεροι τογχαίουσιν ὄντες, ἢ νεφροδέστεροι, καὶ ἄζωνότεροι διὰ τὴν τοιαύτην τοῦ σώματος ἕξιν, πρὸς πυγμὴν, ἢ πάλιν, πεφύκασιν ἐπιτηδείότεροι. Ἡ δὲ ἀδυναμία πρὸς πάθος ἀναφέρεται, καθ' ἣν ὑγιεικούς εἶναι φασὶν τοὺς μὴ ῥαδίως παθαίνομένους ὑπὸ τῆς νοσοποιῶν αἰτιῶν.

Αὗται δὲ δυνάμεις δηλονότι καὶ ἀδυναμία, οὐ διαφέρουσιν ἀλλήλοις τὰ εἶδη, ἔστιν ὅτε οὐ δὲ τὰ ἀριθμῶν. μία γὰρ καὶ ἡ αὐτὴ ποιότης κατὰ διαφόρους κρίσεις, δυνάμεις καὶ ἀδυναμία προσαγορεύεται. ὃ καὶ παραδείγμασιν ὁ φιλόσοφος ἐδήλωσε. τὸ γὰρ δυνατὸν ῥαδίως τμηθῆναι, ἀδυνατὸν ἐστὶ, ταυτὲ δὲ εἰπεῖν ἀδυναμίαν ἔχειν, ὡς τε ἀντέχειν πρὸς τὸ τέμνον. καὶ τὸ δυνάμιν ἔχον τοῦ νοσεῖν, ἀδυναμίαν ἔχει τοῦ ἀντέχειν πρὸς τὰ νοσοποιὰ αἰτία. ὡς τε μία καὶ ἡ αὐτὴ ποιότης ἀμφοτέρα, δυνάμεις, καὶ ἀδυναμία, οὐ δὲ τὰ εἶδη ἀλλήλων ἀφώριζαι, ἀλλὰ τὰ τὴν μὲν ὡς ποιητικὸν, τὴν δὲ ὡς παθητικὸν θεωρεῖσθαι, ὡς εἴρηται, ἢ μὴ δυνάμεις, ἢ δὲ ἀδυναμία ἦκουσεν.

Ὅτι:

(1) Τῶς κατέραις, ἢτοι τὸ ὑπ' αὐτῆς λεγόμενον, προσεχές. (2) Οἷς δυσὶ γένεσιν ἐπέρχεται ἢ διακρίσθαι ἕξις. ἀνωτῶν γὰρ κατ' ἐκείνου γένος τὸ πόρρω, οἷτε τὸ προσεχές, ἐφ' οἷς τέχῃ, ἢ ἐπισήμῳ διακρίσθαι.